

L'emergència del món profà a l'art medieval: temes per a un nou públic?

Del call a escena. Realitat i distorsió del jueu en l'art gòtic català

Cèsar Favà

Museu Nacional d'Art de Catalunya

A la baixa edat mitjana es produeix una veritable eclosió d'ingredients quotidians o «de gènere» en la imatge artística, alguns dels quals permeten acostar-nos a la realitat diària o a l'entorn social en què van ser concebuts. A través del gòtic català, per exemple, podem fer una incursió a la societat diversa i multicultural de la Catalunya coetània, on la majoria dominant cristiana va coexistir amb altres minories religioses, i prendre el pols a les relacions mantingudes entre si.

La minoria jueva té una presència destacada en la plàstica del gòtic català. Descubrim la imatge del jueu en contextos artístics diversos, tan profans com religiosos, siguin aquests judaics o cristians. En ells hi adopta una aparença camaleònica, si bé habitualment se'l representa abillat tal com vestien els jueus baixmedievals, incorrent sovint en plantejaments obertament anacrònics. A finals de l'edat mitjana, la seva fesomia pren també un aspecte singularitzat i, en determinats casos, es recorre a l'anomenat "perfil judaic". De fet, tant a través de la vestimenta com de l'aspecte físic o de les escenes en què pren part es pot determinar la intencionalitat de la imatge, a voltes purament denotativa, a voltes instrumentalitzada per la majoria cristiana i transpuant una descarnada càrrega negativa.